

וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם חֶרְמָה: מִתִּי הַחֲרִימוּ אֶת עָרֵי הַכְּנַעֲנִי?

The Destruction of Canaanite Cities: When Did It Begin?

(1) במדבר כא, א-ג

וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ-עַדְרָיִשׁ הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שְׁבִי: וַיֵּדֶר יִשְׂרָאֵל נָדָר לֵה' וַיֹּאמֶר אֲסִנְתָן וְתִתֵּן אֶת-הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהָחֵרְמָתִי אֶת-עָרֵיהֶם: וַיִּשְׁמַע ה' בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֵם אֶתָּהֶם וְאֶת עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם חֶרְמָה:

The Canaanite, the king of Arad, who lived in the South, heard that Israel came by the way of Atharim; and he fought against Israel, and took some of them captive. Israel vowed a vow to Hashem, and said, "If you will indeed deliver this people into my hand, then I will utterly destroy their cities." Hashem listened to the voice of Israel, and delivered up the Canaanites; and they utterly destroyed them and their cities: and the name of the place was called **Hormah**.

(2) רש"י במדבר כא:א

וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי - שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד וכו'

(3) רשב"ם במדבר כא:א

הָאֲתָרִים - כמו אפרוח, אתמול, אזרוע. הרבה אלפין באין לשמוש בראש תיבה:

(4) במדבר יד:מ-מח

וַיִּשְׁכְּמוּ בַּבֶּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל-רֹאשֵׁי הָהָר לְאֹמֶר הֲנִנוּ וְעָלִינוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-אָמַר ה' כִּי חָטְאֵנוּ: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְמַה זֶּה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-פִּי ה' וְהוּא לֹא תִעָלֶה: אֶל-תַּעֲלוּ כִּי אֵין ה' בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנְגַּפוּ לִפְנֵי אֵיבֵיכֶם: כִּי הָעַמְלֹקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וּנְפִלְתֶּם בַּחֶרֶב כִּי-עֹלֶכֶן שְׂבָתֶם מֵאֲחֵרֵי ה' וְלֹא-יִהְיֶה ה' עִמָּכֶם: וַיַּעֲלֹוּ לַעֲלֹות אֶל-רֹאשׁ הָהָר וְאֶרֶץ בְּרִית-ה' וּמֹשֶׁה לֹא-מָשָׁו מִקְרָב הַמַּחֲנֶה: וַיֵּדֶר הָעַמְלֹקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בָּהָר הַהוּא וַיַּכּוּם וַיִּכְתּוּם עַד-חֶרְמָה:

Then the Amalekite came down, and the Canaanite who lived in that mountain, and struck them and beat them down, even to **Hormah**.

(5) שופטים א, יז

וַיֵּלֶךְ יְהוּדָה אֶת שִׁמְעוֹן אָחִיו וַיַּכּוּ אֶת הַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב צֶפֶת וַיַּחֲרִימוּ אוֹתָהּ וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הָעִיר חֶרְמָה:

Judah went with Simeon his brother, and they struck the Canaanites who inhabited Zephath and utterly destroyed it. **The name of the city was called Hormah.**

(6) ראב"ע במדבר כא, א

וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ-עַד - אמרו הקדמונים שהוא סיחון, ונקרא הכנעני כי כל אמורי - כנעני. ורבים אמרו, כי זאת הפרשה יהושע כתבה, והראיה: מלך עד אחד (יהושע יב, יד). ומצאו שבני יהודה קראו שם המקום חרמה. ולא אמרו כלום, כי אותו המקום יקרא בתחלה צפת, וזה - מלך עד. והאמת - שני מקומות. ורבים במקרא כמו הם

(7) ר"י בכור שור במדבר כא, ג

וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם חֶרְמָה - על שם החרם. וזהו אותו מקום שרדפו שם בני ישראל כשהעפילו לעלות, כדכתיב: ויכנסו ויכתוּם על החרמה (במדבר יד:מח). ועל שם העתיד שנקרא עתה חרמה, שם דבר. ושם זאת שאמר כאן: דרך האתרים, ונלחמו בהם ושבּוּ מהם, על אותה מלחמה הוא אומר שאז נצחום על שערבו על גזירת המקום. והיה בלבם של ישראל עליהם לנקום, ועכשיו התפללו עליהם ונתן להם נקמה מהם, כמדפּרש הכא.

...due to the ban. And this is the same place where they chased the Children of Israel when they presumed to go up, as it is written: *and struck them and beat them down, even to Hormah*. And it spoke there based on the future, that it is now called Hormah, a proper noun. And perhaps what is said here: [that they came] *by way of the spies*, and that they fought them and took some of them captive, is said in reference to that [earlier] battle, for then they were defeated since they had violated the decree of the Omnipresent. And it had been in the hearts of Israel to take vengeance against them, and now they prayed about them and He gave them vengeance from them, as it details here.

(8) רמב"ן במדבר כא, א

והנכון בעיני, כי זה מלך ערד הוא יושב בנגב מעבר לירדן ימה בארץ כנען על יד הירדן בגבול בני יהודה סמוך לחברון שהיא בנגב, ושמע מרחוק בבוא בני ישראל ובא דרך האתרים אל ערבות מואב להלחם עמם שם, וזה טעם "וישמע", ולכך ספר הכתוב והוא יושב בנגב בארץ כנען כי בא מארץ אחרת אל מקום ישראל. ונדרו ישראל נדר לה' שאם יתן אותו בידם שיחרימו כל אשר להם לה', וספר הכתוב כי שמע השם תפלתם ונדרו נדר לה' ושלמו אותו. כי הרגו אותם עתה בימי משה, כמו שצוה כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה מות יומת, ונתנו כל שללם לאוצר בית ה':

והשלים עוד בכאן לספר, כי החרימו ישראל גם את עריהם אחרי בואם בארץ כנען אחרי מות יהושע לקיים את נדרם אשר נדרו ויקראו שם הערים חרמה. והוא מה שנאמר בספר שופטים ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים את בני יהודה מדבר יהודה אשר בנגב ערד, ושם כתוב וילך יהודה את שמעון אחיו ויכו את הכנעני יושב צפת ויחרימו אותה ויקרא את שם העיר חרמה, ושם נשלם הנדר הזה. אבל השלים הכתוב להזכיר הענין בכאן, **וזה כענין הפרשה שאמרה בדרת המן** ויניחוהו אהרן לפני העדות למשמרת ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד בואם אל ארץ נושבת את המן אכלו עד בואם אל קצה ארץ כנען, **והוא לאחר מיתתו של משה עד ממחרת הפסח.** וכן אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ וגו', נבואה שיהיו חיים וקיימים, כי לא יתכן שיהיה השם מיחד להם אנשים על הספק אבל היה ראוי שיצוה ליהושע בעת החלוקה:

The correct interpretation appears to me to be that this king of Arad dwelt in the south on the western side of the Jordan, in the land of Canaan near the Jordan, bordering onto the land of the children of Judah, near Hebron which is in the south; and he heard from afar of the coming of the children of Israel, so he [the king] came by the way of Atharim to the plains of Moab to fight there against Israel. This is the meaning of the word 'vayishma' (and he heard) [i.e., he heard from a distance]. Therefore Scripture relates that he dwelt in the south in the land of Canaan, [to point out] that he came from another land, to the place where Israel was [encamped]. Then Israel vowed a vow unto the Eternal that if He would deliver him [the king of Arad] into their hand, they would dedicate all that they had to God. And Scripture [further] relates that God heard their prayer, and the vow that they had vowed unto God, they fulfilled, for they killed them now in the days of Moses, as He had commanded, None devoted, that may be devoted of men, shall be ransomed; he shall surely be put to death, and they gave all their spoils into the treasury of the House of the Eternal. Scripture continued by relating here that Israel also laid their cities waste when they came into the land of Canaan, after the death of Joshua, in order to fulfill the vow which they had made, and they called the name of the cities Hormah [Utter Destruction]. It is with reference to this that it is stated in the Book of Judges, And the children of the Kenite, Moses' father-in-law, went up out of the city of palm-trees with the children of Judah into the wilderness of Judah, which is in the south of Arad, and it is [further] written, And Judah went with Simeon his brother, and they smote the Canaanites that inhabited Zephath, and utterly destroyed it. And he called the name of the city Hormah. It was then that this vow [recorded here] was fulfilled, but Scripture, however, completed the account of the matter here, just as it did in the section speaking of the descending of the manna, [where it states]: and Aaron laid it up before the Testimony, to be kept. And the children of Israel did eat the manna forty years, until they came to a land inhabited; they did eat the manna, until they came unto the borders of the land of Canaan, [an event which occurred] after the death of Moses, until the morrow after the Passover. Similarly, These are the names of the men that shall take possession of the Land for you etc. constitutes a prophecy that these men will [still] live and function [at that time]; for it is impossible [to say] that God would specify for them men about whom there was a doubt [as to whether they would still be living; for if so], He should rather have commanded Joshua [about them] at the time of the division of the Land. [But since the command was already given to Moses, we see that the Torah speaks of future events, and that this constitutes a Divine promise that these specified men would live until the time of the division of the Land.]

(9) בבא בתרא יד ע"ב

ומי כתבן משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה

(10) אבן עזרא דברים ל"ד:א

ויעל משה - לפי דעתי: כי מזה הפסוק כתב יהושע, כי אחר שעלה משה לא ירד, ובדרך נבואה כתבו.

(11) שמות טז:א, לג-לו

וַיִּסְעוּ מֵאֵילָן וַיֵּבְאוּ כָּל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר-סִין אֲשֶׁר בֵּין-אֵילָן וּבֵין סִינַי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי לְיֵצֵאתָם מִמִּצְרָיִם... וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַח צִנְצֻנָּת אַחַת וְתִן-שָׁמָּה מִלֶּאֱדָעֶמְרָךְ מִן הַנֶּחֱט אֹתוֹ לִפְנֵי ה' לְמִשְׁמַרְתָּ לְדֹתֶיכֶם: כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶל-מֹשֶׁה וַיַּנְחִהוּ אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדֻת לְמִשְׁמַרְתָּ: וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת-הַמָּן אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד-בֹּאֵם אֶל-אֶרֶץ נוֹשָׁבִת אֶת-הַמָּן אָכְלוּ עַד-בֹּאֵם אֶל-קְצֵה אֶרֶץ כְּנָעַן: וְהָעֶמֶר עֲשִׂיתָ הָאִיפָה הַזֶּה:

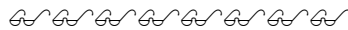
And the Children of Israel ate the manna for forty years until they came to settled land;
they ate the manna until they came to the edge of the land of Canaan.

(12) יהושע ה:י-יב

וַיַּחֲנוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּגִלְגָּל וַיַּעֲשׂוּ אֶת-הַפֶּסַח בְּאַדְבַּעַה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבֹת יְרִיחוֹ: וַיֹּאכְלוּ מֵעֵבֹר הָאָרֶץ מִמִּחֶרֶת הַפֶּסַח מִצֹּת וּקְלֹי בָעֵצִים הַיּוֹם הַזֶּה: וַיִּשְׁבֹּת הַמָּן מִמִּחֶרֶת בֹּאֲכֵלָם מֵעֵבֹר הָאָרֶץ: וְלֹא-הָיָה עוֹד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָאֹכֶל מִתְּבוּאֹת אֶרֶץ כְּנָעַן בַּשָּׁנָה הַהִיא:

And the manna ceased on the morrow, after they had eaten of the produce of the land.

The Children of Israel did not have manna any more; but they ate of the fruit of the land of Canaan that year.

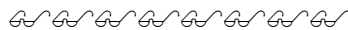

(13) במדבר כב:

וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעֶרְבֹת מוֹאָב מֵעֵבֹר לִירְדֵן יְרִחוֹ:

(14) רשב"ם במדבר כב:

מֵעֵבֹר לִירְדֵן יְרִחוֹ - ...ראוי לכתב מעבר לירדן לאותם שעברו את הירדן, שלהם קרוי ערבות מואב מעבר לירדן:

(15) במדבר פרק כא:טז-טז

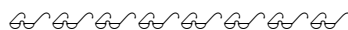
וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאֶבֶת: וַיִּסְעוּ מֵאֶבֶת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הָעֵבֹרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ: מִשָּׁם נִסְעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זָרְד: מִשָּׁם נִסְעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֹר אֲרֻנּוֹן אֲשֶׁר בְּמִדְבַּר הַיָּצָא מִגְּבֹל הָאֱמֹרִי כִּי אֲרֻנּוֹן גְּבוּל מוֹאָב בֵּין הָאֱמֹרִי: עַל-כֵּן יֹאמַר בְּסֵפֶר מִלְחָמָתָהּ אֶת-זֹהָב בְּסוּפָהּ וְאֶת-הַנְּחָלִים אֲרֻנּוֹן: וְאֲשֶׁר הַנְּחָלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשִׁבְתָּ עַד וְנִשְׁעַן לְגְבוּל מוֹאָב: וּמִשָּׁם בָּאָהּ הוּא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר ה' לְמֹשֶׁה אֲסֹף אֶת-הָעָם וְאֶתְנָה לָהֶם מַיִם:

(16) אבן עזרא במדבר כא:ד

בספר מלחמות ד' - ספר היה בפני עצמו, ושם כתוב מלחמות ד' בעבור יראיו. ויתכן שהיה מימות אברהם, כי ספרים רבים אבדו, ואינם נמצאים אצלנו, כדברי נתן ועדו ודברי הימים למלכי ישראל, ושירות שלמה ומשליו.

(17) במדבר פרק כא:יז-יז

אִז יִשְׁרֹי יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֵי בָאָר עֲנִי-לָהּ: בָּאָר חֲפְרוּהָ שְׁלֹים כְּרוּהָ נְדִיבִי הָעָם בְּמַחֲקֶךָ בְּמִשְׁעָנְתָם וּמִמִּדְבַּר מִתְנָה: וּמִמִּתְנָה נַחֲלִיאל וּמִנַּחֲלִיאל בְּמוֹת: וּמִבְּמוֹת הִגִּיא אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה מוֹאָב רֹאשׁ הַפְּסָגָה וְנִשְׁקָפָה עַל-פְּנֵי הַיִּשְׁמֹן:

(18) פירוש ר' יהודה החסיד במדבר כא:יז

אוישיר ישראל את השירה הזאת. פי' [מ"א] זהו הלל הגדול שלאחר שניצולו מסיחון ועוג ועברו נחל ארנון אז נעשה זה השיר ובחומש היה כתי' אלא שדוד המלך הסיר כל מזמורי יתמי של משה שבחומש וחיברן בספר תהלים שלו. ותדע לך נתן לחם לכל בשר על מן אמרו וסיחון ועוג הזכיר על כן הזכיר לסיחון מלך האמורי כל"ח, נתן לחם לכל בשר כל"ח, והדו לאל השמים כל"ח פי' שהמטיר להם לחם מן השמים. בא יהושע והוסיף ועשה מזמור שיני שדומה לזה, שעומדים בבית ה', וכשדוד כיבש את ציון הוסיף גם הוא שיטה אחת ברוך יי מציון שוכן ירושלים הללויה. וכן היה דרך באותן הימים שהיו מתקנין שירה על ידי נס היו חוקרים אנה באר מים טובים וקרים וטוב לחנות עליו, וזהו במקלות ברכו יי ממקור ישר, וכן מבין מחצצים בין משאבים שם יתנו צדקות יי, כי מחצצים הם אבנים קטנים שקו' קיזל"ן בלשון אשכנז ושם מים קרים. זהו שאמר משה אל תתמה מה אנו משוררים על באר זה כי באר חשוב הוא. באר חפירה שרים. ישר, להוליכו בסילוניות תחת הקרקע כל אחד לעירו. חפירה בעומק כדי להמשיכה למרחוק. כרוה נדיבי העם פי' בחפירות ולא עמוקות כ"א בהמשכה בעלמא ובחפיקה היו מטין אותה ומשעינין אותו כל אחד לעירו, זהו במשענותם. וממדבר המשיכוהו עד במות ומבמות לא יכלו להמשיכו עוד יותר בגובה והשפילוהו תוך גיא אשר בשדה מואב. ראה כמה מבוע גדול היה לו שהיה מספיק מים לכל אילו המקומות, לכן יכלו ששים ריבוא לחנות עליו ולשורר במקלות. וזאת הפרשה אינה במקומה, אחר מלחמת סיחון ועוג הוא מקומה אלא בעבור שהזכיר בארה הזכיר השירה.